

RETRO KUCHYNĚ NAŠICH BABIČEK III

N aši předkové z těch obyčejných vrstev řešili každodenní stravou spíše přísun energie, o nějakých výživových hodnotách potravin měli jen opravdu matné vědomosti. A tak není divu, že uhlohydráty (sacharidy) a někdy i tuky byly hlavními složkami jejich potravy. Ve starých kuchařkách najdeme proto hodně receptů na teplá sladká jídla, která byla na jídelníčku (a to si z mládí pamatují i já) nejméně 2x v týdnu – středa a pátek byly ty bezmasé – „postní“ dny.

My jsme ve zdravé výživě už docela vzděláni, a tak řešíme více racionální

stravu, ve které si cukry, bílkoviny a tuky někdy až úzkostlivě „hlídáme“.

Pavla Momčilová

Pro vzhled do staročeské domácnosti ráda uvedu několik sladkých teplých obědů či večeří. Jsou docela kalorické, ale i velmi chutné a mohou vás inspirovat k novým nápadům i do vaší moderní kuchyně namísto dnes častých palačinek a sladkých ovocných knedlíků (i ty jsou hooodně

Staročeská sladká teplá jídla

Rozcuchaná nevěsta

– náky s jablky

1 kg ve slupce uvařených brambor, asi 1 kg jablek, 150 g cukru, 200 g pšeničné nebo špaldové mouky hrubé nebo celozrnné, skořice, na vymazání pekáče a na omaštění máslo nebo olej, 100 ml mléka a 2 vejce

Vál posypeme moukou a na to nastrouháme oloupané vařené brambory, které hned moukou také zasypeme a rukama protřásáme tak, aby se brambory obalily moukou a vytvořily něco jako „drobenku“. Jablka zbavíme jádřinců a nakrájíme i se slupkou na tenké plátky.

Pekáč dobře vymažeme máslem nebo olejem střídavě dáváme vrstvy „drobenky“ a jablek, která sypeme skořicí a cukrem. Poslední vrstva je z drobenky. Povrch zakápneme omastkem a dáme zapéci na cca 160°C. Když je moučník zpola upečen, zalijeme jej vejci rozkvedlanými v mléce a dopečeme do růžova. Náky podáváme teplý.

Tašky s povidly

300 g ve slupce uvařených brambor, 150 g hladké mouky – špaldová, pšeničná, bezlepková, pohanková –, 1 vejce, 1 bílek, sůl, sklenice švestkových povidel, mouka na vál; na posypání strouhaný perník, mletý mák, opečená strouhanka apod., omastíme máslem

Oloupané brambory prolisujeme nebo nastrouháme na jemno, přidáme mouku, vejce, špetku soli a vypracujeme hladké těsto. Na pomoučeném válu vyválíme plát o tloušťce necelý centimetr. Těsto rozdělíme na čtverce asi 6x6 cm a na každý dáme lžičku povidel. Okraje těsta potřeme bílkem, přeložíme do trojúhelníku a okraje dobře přitiskneme. Tašky házíme do vroucí osolené vody a na mírném ohni vaříme, dokud nevyplavou.

Na talířích posypeme přísadou podle chuti a omastíme rozpuštěným máslem.

Šarišské pirohy – sladké taštičky s tvarohem

500 g pšeničné nebo špaldové mouky hrubé, 2 vejce, 400 g měkkého tvarohu, 1 žloutek,

cukr podle chuti, 1 bílek, sůl;

Na posypání: cukr moučka, mletá skořice, omastíme máslem

Z mouky, 2 vajec, špetky soli a trochy vody vypracujeme pružné těsto, které na pomoučeném válu tence vyválíme. Hrnkem nebo tvořítkem na taštičky vykrajujeme kolečka. Měkký tvaroh rozmícháme s cukrem (podle chuti) a žloutkem a na kolečka těsta dáváme lžičkou hromádky. Okraje koleček potřeme bílkem, přehneme, stlačíme je a pirohy vhazujeme do vroucí osolené vody. Když vyplavou, necháme je chvíli ve vodě a pak odpeňovačkou vyjmeme na talíře.

Sypeme cukrem podle chuti a skořicí, polijeme rozpuštěným máslem a podáváme.

Klatovský strouhanec

– „žid“

1 kg syrových brambor, 250 g mouky hladké – špaldová, pšeničná, bezlepková, pohanková –, 1 vejce, 500 g švestek nebo jablek, 250 ml mléka, 2 lžičky másla, 1 lžička cukru, sůl, tuk na plech, med nebo cukr na oslazení na talířích

Syrové oloupané brambory nastrouháme na hrubém struhadle, vodu vymačkáme (dáme stranou např. na polévku), pak brambory zalijeme horkým mlékem, osolíme špetkou soli, přidáme máslo, lžičku cukru a vejce a vypracujeme těsto konzistence jako na litý koláč. Jádrinců zbavená jablka nakrájíme na kostičky a vmícháme do těsta. Těsto rozetřeme na dobře vymazaný hlubší plech a upečeme do zlatova.

Pokud dáváme švestky, jablka do těsta nedáme, ale těsto na plechu poklademe půlenými švestkami a upečeme do růžova.

Strouhanec podáváme teplý, pokapaný medem nebo pocukrovaný. „Žid“ je lidový název, asi souvisí se židovskou kuchyní.

Krupicový trhanec

150 g pšeničné nebo špaldové krupice hrubé, 4 vejce, 2 lžičky cukru, 1/2 l mléka, špetka soli, vanilkový cukr, 50 g másla nebo oleje na pekáč

V mléce rozkvedláme žloutky, přidáme cukr, vanilkový cukr a vše necháme asi hodinu bobtnat. Pak vmícháme tuhý sníh z bílků a těsto nalijeme na pekáč, ve kterém jsme před tím v troubě rozpálili

Sváteční náky Den a noc

Do světlé jíšky z tuku a mouky přidáme prolisovaný česnek, zalijeme vývarem, 8 minut povaříme a necháme chvíli táhnout.

Podáváme k vařenému masu, uzenému masu a přidáme knedlík nebo vařený brambor.

Majoránková omáčka

1 cibule, 2 lžíce čerstvé sekané majoránky, špetka mletého pepře, 40 g sádla nebo řepkového oleje, 40 g hladké mouky - špaldová, pšeničná, bezlepková, pohanková, 0,6 l vývaru z kořenové zeleniny nebo z libového masa, sůl

Nakladatelství Medica Publishing

tel.: +420 602 271 393,
momcilova@volny.cz

www.medicapublishing.cz

Nakrájenou cibulku jen zpěníme na tuku, přidáme mouku, zalijeme vývarem a vaříme 10 minut na mírném ohni. Nakonec vložíme čerstvou sekanou majoránku, opepříme, osolíme, necháme chvíli táhnout a podáváme k vařenému vepřovému masu s bramborem, špeclemi nebo lehkým knedlíkem.

Celerová omáčka

1/2 velkého celeru, 1 lžíce celerové natě, 30 g másla nebo oleje, 40 g mouky hladké – špaldová, pšeničná, bezlepková, pohanková, 0,6 l zeleninového vývaru nebo vody, popř. 1 dl smetany, sůl

Očištěný celer nakrájíme na kostičky a dusíme do měkka se lžičkou tuku. Ze zbylého tuku a mouky připravíme světlou jíšku, celer rozmixujeme nebo prolisujeme, přidáme k jíšce a zalijeme studeným vývarem nebo vodou. Osolíme, rozšleháme metlou a povaříme 15 minut. Nakonec dochutíme jemně sekanou celerovou natí a popř. smetanou. Omáčku podáváme k vařeným (i drůbežím) masům nebo jen s těstovinou, pohankovými knedlíčky, vařeným bramborem apod.

Šrpková omáčka staročeská

2 hrsti sušených šípků (drcených), 5 hřebíčků, kousek nezávadné citrónové kůry, 30 g sádla nebo oleje, 40 g pšeničné mouky hladké, citrónová šťáva, sůl, cukr, asi 0,5 l hovězího vývaru nebo vody

Šípky namočíme a pak vaříme ve 400 ml vody s hřebíčkem a kůrou z citrónu, až se šípky rozvaří. Hřebíčky a kůru vyjmeme a rozvařené šípky prolisujeme přes jemné síto k jíšce, kterou jsme připravili z tuku a mouky. Přidáme vývar nebo vodu, rozšleháme metlou a vaříme na mírném ohni 15 minut. Ochutíme solí, cukrem a citrónovou šťávou. Podáváme s knedlíkem např. jako postní, ale chuťově zajímavý pokrm. Šrpková omáčka je také oblíbená ke kančí či vepřové pečení s knedlíkem (film Slavnosti sněženek).

Povidlová omáčka

4 lžíce švestkových povidel nebo přiměřené množství sušených švestek, asi 4–5 dl vody, hrst strouhaného perníku, 1/2 lžičky mleté skořice, cukr, sůl, 1 dl smetany ke šlehání

Použijeme-li sušené švestky, namočíme je přes noc do vody, a pak je uvaříme do měkka, vypeckujeme a prolisujeme nebo rozmixujeme. Perník jemně nastroháme, zalijeme rozmixovanými uvařenými švestkami nebo ve vodě rozmíchanými povidly. Přidáme skořici, špetku soli a cukr podle chuti a na mírném ohni povaříme 15 minut. Nakonec vmícháme smetanu a již nevaříme.

Povidlovou omáčku podáváme např. s bramborovými šiškami sypanými strouhankou, s tvarohovými knedlíky, domácími nudlemi, rozpeky či vdolky, nebo jako omáčku k vařenému masu.

TEXT a FOTO – Pavla MOMČILOVÁ